

İZMİR'E YÖNELİK GÖÇLERİN COĞRAFI BOYUTLARI

The Geographical Aspects of the Migrations to İzmir

Yrd.Doç.Dr. Şevket IŞIK*

ÖZET

Ülkemizde, özellikle 1950'den sonra başlayan ve başlangıçta kırsal alanlardan, büyük bir bölümü kıyılarda toplanan büyük kentlere yönelik olan göçler günümüze kadar önemini korumuş, başta İstanbul olmak üzere, İzmir, Ankara, Adana, Kocaeli ve Bursa gibi merkezler aldıkları yoğun göçler nedeniyle birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bununla beraber, son yıllarda öteden beri göç alan bu merkezlere Akdeniz Bölgesi'nde Mersin ve Antalya kentlerinin katılması iç göçlerin coğrafi boyutlarında da önemli değişmelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ülkemizin 3. büyük kentinin içinde bulunduğu İzmir ili de, İstanbul'un ardından en çok göç alan il konumundadır. Bununla birlikte, İzmir'e yönelik göçlerde uzak mesafeli göçler giderek önem kazanmaktadır. İzmir'e Ege Bölgesi'nin diğer illerinden gerçekleşen göçler belirli bir ağırlığa sahip olmaya devam etmekle beraber, zaman içinde sürekli bir azalma kaydetmektedir. Buna karşın, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden kaynaklanan göçlerde önemli artışlar dikkati çekmektedir.

İzmir'e yönelik göçlerin bir diğer önemli özelliği ise yukarıda sözü edilen bölgelerdeki bazı illerin İzmir'in net göç kazanımında önemli bir paya sahip olmalarıdır. Örneğin daimi ikamet ölçütüne göre 1985-1990 yılları arasında İzmir'in ülke içinden aldığı net göçün % 34'ü Ege Bölgesi'nde İzmir'e yakın konumu nedeniyle Manisa, İç Anadolu'da Konya, Doğu Anadolu'da Kars ve Erzurum, Güneydoğu Anadolu'da ise Diyarbakır ve Mardin illerinden kaynaklanmaktadır. İzmir'e göç eden nüfus kitlesinin bir diğer özelliği de genç nüfus kitlesinin ağırlıkta olmasıdır. Nitekim, yine aynı dönemde İzmir'e göç eden nüfusun % 65'i 5-29 yaş arasındadır.

İzmir'e yönelik göçlerin giderek artması ve gelen nüfusun başta barınma ve istihdam gibi temel gereksinimlerden yoksun olması, kentte var olan sorunları daha da ağırlaştırmakta ve çözümünü giderek zorlaştırmaktadır. Gelen nüfusun marjinal işlerde çalışması, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin götürülmesinde yaşanan güçlükler sosyal ve ekonomik sorunlara yol açarken, dere yataklarının, su havzalarının, ormanların plansız yerleşmelerle yağmalanması da birçok çevre sorununun gündeme gelmesine neden olmaktadır.

* Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü.

ABSTRACT

Internal migrations in Turkey has increased continuously since 1950. Istanbul, İzmir, Ankara, Adana, Kocaeli and Bursa are the provincial centers which have been receiving in-migrations since then. Antalya and Mersin which are located in the Mediterranean Region have been added to these provinces in recent years. For this reason, it is possible to say that the internal migrations in Turkey generally has concentrated on the coasts which are ruled by the big cities. The aim of this study is to analyse features of the migrations into the province of İzmir. which comes second, after Istanbul, on account of the net migration between 1980 and 1990. For the purpose, two different criteria were used in this research.

1. Places of birth

2. Permanent residence

The first result obtained according to places of birth is the fact that the rates of population born in the other provinces has increased from 1980 to 1990 in İzmir. For example, 41.7 percent of the population has been born in the provinces apart from İzmir in 1980. But this rate has risen to 45.6 percent in 1990.

Secondly, the rate of the population born in the other provinces of the Aegean Region is decreased, whereas the ratio of the Southeastern and Eastern Anatolia Region is increased in this period. For instance, the rate of population born in the Aegean Region in the province of İzmir was 25.1 percent in 1980. But this rate has decreased to 22.2 percent in 1990. On the other hand, the population coming from Eastern Anatolia provinces has risen from 14.5 percent to 18.3 percent between 1980 and 1990. Some certain provinces in the various regions are very important from the point of view in-migration into the province of İzmir. For example, Manisa in the Aegean Region, Erzurum and Kars in the Eastern Anatolia, Mardin and Diyarbakır in the Southeastern Anatolia Region, Konya in the Central Anatolia are the most important provinces related to the gain of the net migration of İzmir.

The results obtained according to permanent residence have proved the increase of the net migration into İzmir from 1975 to 1990. The number of the net migration is 139185 persons between 1975 and 1980. Moreover, it has risen to 179673 between 1985 and 1990. Origin of the 31 percent of the net in-migration is the provinces of the Eastern Anatolia. Another aspect of the migrations to İzmir is that young people have been mostly migrating. Accordingly, 65.5 percent of the population that has migrated to İzmir is between 5 and 29 years old.

The over-population led to many different problems in İzmir just as in the other bigger cities. The most important of these problems are illegal building like slums, shanty-towns, unplanned usages of the river-basins by industry and in-

habitat. The solution to these problems requires to carry out the plans of the social and economic development in the aforesaid areas where emigration into bigger cities takes place.

Giriş

Türkiye'de 1950'den itibaren önem kazanan iç göçler zaman içinde sürekli bir artış göstermiştir. 1950'de, bir başka anlatımla, Türkiye'de kırsal alandaki yapısal dönüşümlerin henüz başlamadığı yıllarda ülke ortalamasından çok daha yüksek bir iç göç oranına sahip olan İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Kocaeli illeri bu özelliklerini günümüze kadar devam ettirmiştir. Bunlara, son yıllarda özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dan önemli miktarda göç alan Antalya ve İçel illerinin katılması ile, iç göçlerin coğrafi boyutunda birtakım değişimler ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede, Türkiye'de iç göçlerin yoğunlukla ülkenin batı bölgelerinde, büyük kentlerin denetimindeki kıyılarda toplandığı gözlenmektedir. 1950'den günümüze kadar iç göçlerin gerek yapısı gerekse göçe neden olan faktörler dikkate alındığında ise Türkiye'nin gelecekteki göç çekim merkezleri konusunda belirgin alanlar seçmek ve bu doğrultuda bazı tiplendirmeler yapmak mümkündür.

I. İstanbul ve çevresindeki büyüme: Öteden beri en önemli göç çekim merkezi konumunda olan İstanbul'un dışında, Kocaeli ve Bursa günümüzde de önemli miktarda göç almakta olup bu konumlarını sürdürmeleri beklenmektedir. Bunun yanında, yeni sanayi yatırımlarının teşvik edilmesi (Çorlu ve Çerkezköy örneğindeki gibi) ve TEM otoyolunun etkisiyle Tekirdağ, Bursa ve Kocaeli'ye olan yakınlığı ile Sakarya illeri çok yakın bir gelecekte önemli göç çekim merkezleri olabilir.

II. İzmir ve çevresindeki büyüme: İzmir'in coğrafi koşulları ve özellikle topografyanın biçimlendiği ulaşım ağı denetimindeki ilçe ve iller çekim merkezi olabilir. Buna göre, İzmir-Manisa, İzmir-İzmir-Aliağa, İzmir-Aydın-Denizli hattı olası çekim merkezleri konumuna gelebilir.

III. Bölge çekim merkezleri: Bu merkezler daha çok bölgesel eşitsizliklerden yararlanabilecek çekim noktalarıdır. Zaman içinde cazibe merkezi konumuna gelecek bu yerleşmeler bir yönü ile büyük kentlere göçü engelleyen ara engelleri oluştururken; bir yönü ile de bölgeyi denetleyen alt merkezler olmaktadır.

Ülkemizdeki iç göçlerin kalkış ve varış noktalarının niteliklerinde de ele alınan dönem içinde önemli değişimler yaşanmıştır. 1980'e kadar iç göçün önemli bir kısmı kırdan kente yönelirken, bu tablo 1980'den sonra değişmiş ve göç edenlerin kalkış noktaları büyük ölçüde kente kaymıştır. Nitekim, ülkemizde çoğu il (55 il) kırsal ağırlıklı bir nüfus yapısına sahip olmasına karşın, iller arasında göçe katılanların yaklaşık 3/4'ü artık kent kökenlilerden oluşmaktadır. Göçmen-

lerin kalkış noktası kadar, önem taşıyan bir konu da göçe katılanların varış noktalarındaki yerleşmelerin konumudur. Konuya bu açıdan bakıldığında, göçmenlerin varış noktalarında, çekim merkezi olan illerin kentsel yerleşimleri, bir diğer deyişle, il merkezleri öne çıkmaktadır. İstanbul, Adana, Ankara ve Eskişehir bunun tipik örneğini oluşturmaktadır. Buna karşılık İzmir'de kentsel yerleşmeler yanında kırsal yerleşmelerin de göç aldığı gözlenmektedir. Göç alan illerde sanayi yatırımlarının ve kentsel hizmet sektörünün hızla büyümesi, göçlerin varış noktasında kentin ön plana çıkmasında etkili olmaktadır. Aynı olgu İzmir kenti için de geçerli olmasına karşılık, ikinci konut talebinden ötürü oluşan kıyısallaşma olgusu, kasaba ve köy düzeyindeki yerleşmelere yönelik göçleri de özendirmiştir.

Türkiye'de genel göç niteliklerinin dışında, 1980'li yıllarda başlayan terör olayları nedeniyle, güvenlik endişesi ile meydana gelen göçler de oldukça büyük önem taşımaktadır. Güvenlik nedeniyle göçe katılanların dikkati çeken özelliklerinden ilki, kalkış noktasından varış noktasına sınıra yakın bir kaynakla gelmeleridir. Güvenlik nedeni ile göç eden nüfusun bir diğer özelliği ise kentsel işgücü içinde yer bulmasını kolaylaştıracak bireysel niteliklerinin diğer göçmenlere göre çok daha düşük olmasıdır. Tüm bunlar, göç edenlerin sistem dışı işlere yönelmelerini artırmaktadır.

Türkiye'deki iç göçler açısından genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, göç edenlerin kalkış noktasındaki eğitim düzeyi ve kaynaklarının, onun dünya görüşünü genişletmek, değerlerini evrenselleştirmek gibi bir amaca kaynaklık etmediği söylenebilir. İç göçe daha çok genç, eğitim düzeyi düşük, ustalığına ve mesleğine kentsel kesimde fazla bir gereksinim duyulmayanlar katılmaktadır. Bu bağlamda, kente göç edenlerin büyük bir kısmı kentte bağımlı nüfus konumunu sürdürürken, çalışma yaşamına katılanların çoğunluğu ise örgütsüz ve düşük gelirli bir işte çalışmak zorunda kalmaktadır.

Göç-kentleşme ilişkisini bir yönü ile nüfusun mekândaki hareketliliği ile nüfusun sahip olduğu kaynakların yeniden dağılımı, bir yönü ile de göçmenin varış noktasında emeşini, kaynakları değerlendirme biçimine göre sistemdeki dikey hareketliliği ile kazandığı yeni statü ve katmanlaşma olayı olarak görebiliriz. Bu nedenle 1950-1990 yılları arasında hızlı bir iç göç ve buna bağlı olarak varış noktasındaki devingenlik ile beklenenin ötesinde bir değişimle katmanlaşan yeni kentlilerin durumunu analiz ederken konu şu başlıklar altında incelenebilir.

I. Göç edenlerin varış noktasındaki barınma koşullarındaki değişim ve bunun zamanla kentsel konut piyasasını oluşturması.

II. Göç edenlerin kentsel üretim sürecine katılımlarında kalkış noktasındaki emeşin niteliğinin kentsel bir işe uygunsuzluğunun yanı sıra, ülkenin değişen ekonomi politikaları sonucu, yeni kentlilerin kentsel işler yerine, türedi işlerde yoğunlaşması ve örgütsüzleşmenin hızlanmasına bağlı olarak gerçekleşen

kentsel iş piyasısındaki değişimler.

III. Göçmenlerin varış noktasındaki bir dizi ilişkilerini kentsel kurumlardan öteye, aile kurumu ekseninde kalkış noktası değerleri ile sürdürmesi ve kentte karmaşıklık boyutu karısında aile kurumu eksenli ilişkilerini din kurumu ile pekiştirmesi.

IV. Göç edenlerin toplam kentsel gelirinin toplam kır gelirinden fazla olmasına karşın, bu gelirin kentsel yaşamı sürdürmede yetersizliği, göç edenin kentsel kurumlara ilişkisinin sıfır düzeyine inmesi, göçmenlerin gelecekle ilgili beklentisinin azalmasına, karamsarlık kültürünün oluşmasına, giderek aile-din kurumu eksenindeki ilişkiler sonucu oluşan politik kültürü benimsemesine neden olmaktadır (Peker-Önen ve Balkız,1997. S. 39-41).

İzmir'e Yönelik Göçler

İzmir'e olan göçleri elimizdeki veriler doğrultusunda iki şekilde analiz etmek mümkündür. Bunlardan ilki, nüfus sayımlarından İzmir il nüfusunda, İzmir doğumlular ile İzmir dışında doğmuş nüfus miktarını karşılaştırmak; ikincisi ise İzmir'e yönelik göçleri ve İzmir'den başka illere yapılan göçler sonucunda oluşan net göçleri, beşer yıllık dönemler halinde coğrafi bölgelere ve illere dağılımı, yaş ve cinsiyet özellikleri temelinde incelemektir.

1. Doğum Yeri Ölçütüne Göre İzmir'e Göçler

Doğum yeri ölçütüne göre İzmir'e göçleri incelediğimiz 1980-1990 dönemine ait veriler, İzmir il nüfusu içinde aynı ilde doğanların oranının sürekli bir gerileme kaydettiğini ortaya koymaktadır. Nitekim, 1980 sayımına göre, 1.976.763 olan İzmir il nüfusu içinde, İzmir doğumluların oranı % 58.3 iken, bu oran 1985'te % 57.0'ye, 1990 yılında ise % 54.4'e düşmüştür (Çizelge 1).

Tablo: 1- İzmir'de aynı ilde doğanların miktarı ve il nüfusu içindeki payları.

Table: 1- The Rates and the number of population born in İzmir Province.

	İZMİR İL NÜFUSU	İZMİR DOĞUMLU NÜFUS	%
1980	1 976 763	1 152 138	58.3
1985	2 317 829	1 324 219	57.1
1990	2 694 770	1 465 769	54.4

İzmir nüfusunda, aynı ilde doğanların oranında 1980-1990 arasında belirgin bir azalmayı gösteren bu değerleri coğrafi açıdan, bir başka deyişle, İzmir'e göç edenleri bölgeler ve iller bazında incelediğimizde ise, İzmir dışında doğmuş nüfusun bölgesel dağılımında İzmir'e en yakın konumda olan illerin de içinde bulunduğu Ege Bölgesi'nin -ilk sırayı almaya devam etmekle beraber- oranının giderek azaldığı göze çarpmaktadır. 1980'de İzmir dışında doğan il nüfusunun %

25.1'ini Ege Bölgesi' doğumlular oluştururken, bu oran 1985'te % 24.4'e, 1990'da ise % 22.2'ye gerilemiştir. (Çizelge 2).

Doğum yerleri ölçütüne göre İzmir'de, il dışında doğan nüfus içinde Ege Bölgesi doğumlular günümüzde de ilk sırayı almakla birlikte, 1980'den günümüze kadar bu bölgeyi oluşturan illerde doğan nüfusun İzmir içindeki payları da sürekli azalma kaydetmiştir. Sözelimi, İzmir nüfusunda Manisa doğumluların oranını 1980'de % 8.3 iken bu oran 1990'da % 7.2'ye gerilemiştir. Buna benzer azalmaları diğer illerde de gözlemek mümkündür (Çizelge 3).

Tablo: 2- İzmir nüfusunda İzmir dışında doğan nüfusun bölgesel dağılımı

Table: 2- The regional distribution of the population born in the other provinces in İzmir.

	1980 %	1985 %	1990 %	DEĞİŞİM %
EGE	25.1	24.4	22.2	-2.9
DOĞU ANADOLU	14.5	16.0	18.3	3.8
İÇ ANADOLU	14.1	15.0	15.5	1.4
MARMARA	11.1	10.5	9.3	-1.8
KARADENİZ	8.9	9.2	9.4	0.5
GÜNEYDOĞU	6.6	7.4	9.2	2.6
AKDENİZ	5.0	5.1	5.0	0.0
YURT DIŞI	14.7	12.4	11.1	
TOPLAM	100.0	100.0	100.0	

Tablo: 3- İzmir 'de Ege Bölgesi illerinde doğan nüfusun oranındaki değişimler

Table: 3- The rates of the population born in the provinces of Aegean Region in İzmir.

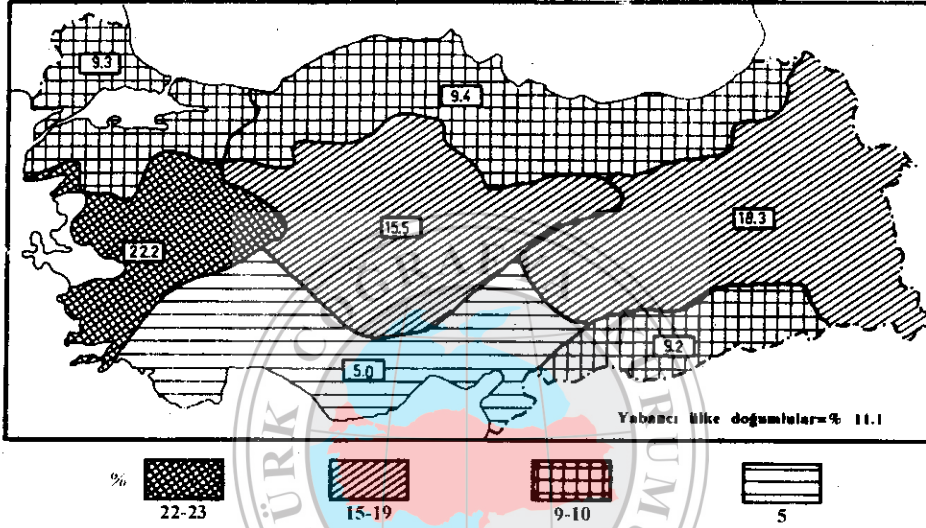
	1980 %	1985 %	1990 %	DEĞİŞİM %
AFYON	3.3	3.3	3.4	0.1
AYDIN	4.3	4.3	3.8	-0.5
DENİZLİ	3.6	3.5	2.9	-0.7
KÜTAHYA	1.6	1.5	1.5	-0.1
MANİSA	8.3	7.9	7.2	-1.1
MUĞLA	2.1	2.0	1.6	-0.5
UŞAK	1.9	1.9	1.7	-0.2

İzmir nüfusunda, il dışında doğan nüfusun bölgesel dağılımında, 1980-1990 döneminde saptanan en önemli özelliklerden bir diğeri de, Ege Bölgesi doğumluların ardından Doğu Anadolu Bölgesi'nin ikinci sırayı almasıdır (Çizelge 2-Şekil 1). Ancak, sözkonusu bölge için en çarpıcı özellik, İzmir dışında doğanlar içinde, payı sürekli ve en hızlı artan bölge olmasıdır. Nitekim, 1980'de İzmir il

1- Ege Bölgesi'ne Aydın, Manisa, Muğla, Uşak, Kütahya, Afyon, Denizli dahildir.

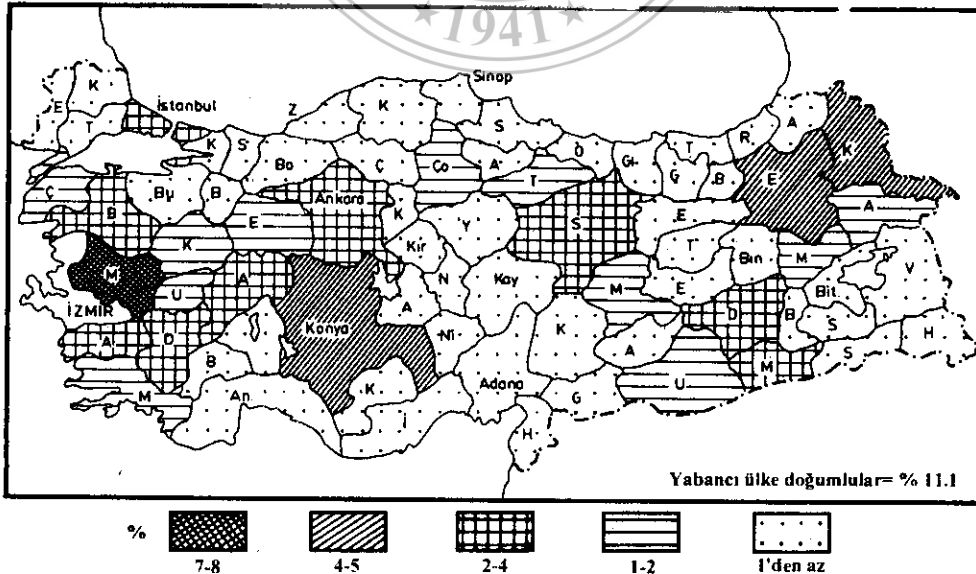
nüfusu içinde Doğu Anadolu Bölgesi illerinde doğmuş olanların oranı % 14.5 iken, bu oran 1985'te % 16'ya, 1990'da ise % 18.3'e yükselmiştir.

Bununla birlikte, İzmir nüfusundaki Doğu Anadolu doğumluların iller bazında incelenmesi, bu artışta özellikle Erzurum, Kars ve Ağrı doğumlulardaki artışların etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Çizelge 4 -Şekil 2).

Şekil: 1- İzmir'de, il dışında doğanların bölgesel dağılımı (1990)

Figure: 1- The regional distribution of the population born in the other provinces in İzmir.

Şekil: 2- İzmir'de, il dışında doğan nüfusun illere göre dağılımı (1990)

Figure: 2- The distribution to provinces of the population born in the other provinces in İzmir.

Tablo: 4- İzmir nüfusunda Doğu Anadolu Bölgesi illerinde doğan nüfusun payındaki değişimler (1980-1990).

Table: 4- The rates of the population born in the Eastern Anatolia provinces in İzmir.

İLLER	1980 %	1985 %	1990 %	DEĞİŞİM %
ERZURUM	3.6	3.9	4.6	1.0
KARS	3.4	3.8	4.1	0.7
AĞRI	1.3	1.6	1.9	0.6
MUŞ	0.9	1.1	1.5	0.6
ELAZIĞ	1.0	1.0	1.0	0.0
ERZİNCAN	0.9	1.0	1.0	0.1
MALATYA	1.2	1.3	1.3	0.1
TUNCELİ	0.5	0.6	0.8	0.3
BİTLİS	1.0	0.7	0.8	-0.2
BİNGÖL	0.3	0.4	0.5	0.2
VAN	0.5	0.5	0.7	0.2
HAKKARİ	0.0	0.1	0.1	0.1

İzmir'de, nüfusun doğum yerlerine göre dağılımında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi 6. sırada yer almakla beraber, bu bölgede doğan nüfusun İzmir nüfusu içindeki payı, tıpkı Doğu Anadolu Bölgesi gibi önemli artışlar kaydetmiştir. Nitekim, bu bölge illerinde doğanların, İzmir dışında doğan nüfus içindeki payı, 1980'de % 6.6' iken, bu oran 1985'te % 7.4'e, 1990'da ise % 9.2'ye ulaşmıştır (Çizelge 2). Güneydoğu Anadolu illerini ayrı ayrı değerlendirdiğimizde, İzmir nüfusunda özellikle Mardin ve Diyarbakır doğumluların paylarında önemli sayılabilecek artışlar dikkati çekmektedir (Çizelge 5).

İzmir nüfusunun doğum yerlerine göre dağılımında, İç Anadolu Bölgesi doğumlular Ege ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin ardından % 15.5 ile üçüncü sırayı almaktadır. Bu bölgede doğanların İzmir nüfusu içindeki payı da 1980-1990 döneminde artmakla beraber, bu artış Doğu ve Güneydoğu Anadolu doğumlu nüfustaki artışın oldukça gerisindedir (Çizelge 2).

İzmir nüfusu içinde, diğer bölgelerde doğan nüfusun paylarında ise önemli bir değişim dikkati çekmemektedir. 1990 nüfus sayımının sonuçlarına göre, İzmir il nüfusunun % 9.4'ünü Karadeniz, % 9.3'ünü ise Marmara Bölgesi doğumlular oluşturmaktadır. Ancak İzmir nüfusu içinde % 9.3'lük bir paya sahip olan Marmara Bölgesi doğumlu nüfusun 3.3'ünü Balıkesir, 1.1'ini ise Çanakkale gibi İzmir'in 1. çemberinde yer alan ve dolayısıyla onun etkisi altında olan iller meydana getirmektedir.

Tablo: 5- İzmir nüfusunda Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde doğan nüfusun payındaki değişimler.

Table: 5- The rates of the population born in the Southeastern Anatolia provinces in İzmir.

İLLER	1980 %	1985 %	1990 %	DEĞİŞİM %
MARDİN	2.8	3.3	3.8	1.0
DIYARBAKIR	1.4	1.6	2.1	0.7
ŞANLIURFA	1.3	1.2	1.6	0.3
SİİRT	0.4	0.5	0.4	0.0
ADİYAMAN	0.2	0.2	0.3	0.1
GAZİANTEP	0.5	0.6	0.6	0.1
BATMAN	-	-	0.2	-
ŞIRNAK	-	-	0.1	-

Doğum yeri ölçütüne göre genel bir değerlendirme yapıldığında, İzmir nüfusunda, aynı ilde doğanların oranı sürekli bir azalma gösterdiği gibi, İzmir dışında doğan nüfus içinde İzmir'e en yakın konumdaki illerin içinde bulunduğu Ege Bölgesi'nin payında da devamlı bir azalmanın olduğu dikkati çekmektedir. Buna karşılık, İzmir'e uzak mesafede yer alan Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi doğumluların il nüfusu içindeki paylarının sürekli ve en önemlisi de hızlı bir artış içerisinde olması oldukça dikkat çekicidir. Başka bir anlatımla, sözkonusu ölçüte göre İzmir'in yakın çemberinde yer alan illerden gelenlerin oranı giderek azalırken, uzak mesafeli göçler hızlanmıştır.

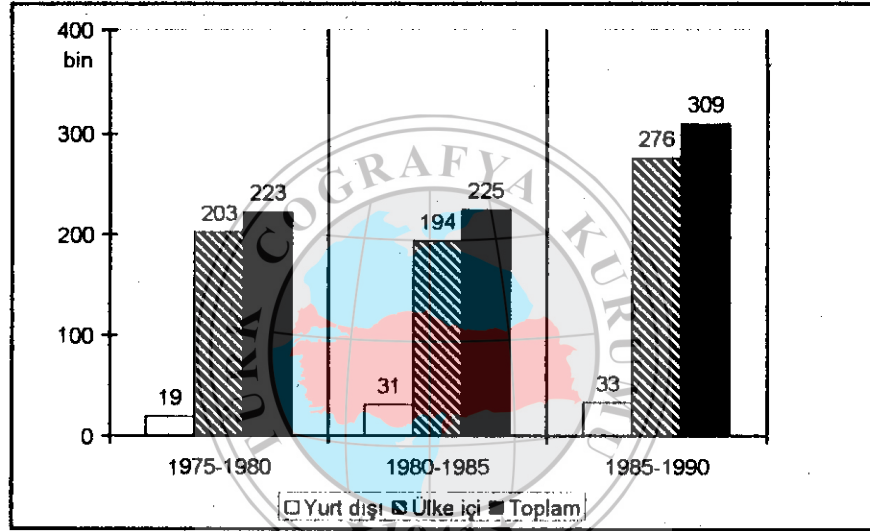
2. Daimi İkamete (Sayım Aralıklarına) göre İzmir'e Göçler

1975-1980, 1980-1985 ve 1985-1990 dönemlerinde, İzmir'e yönelik göçler incelendiğinde (Çizelge 6-Şekil 3), ilin yurt dışından ve özellikle ülkenin diğer illerinden aldığı göç miktarı giderek artmıştır. 1975-1985 arasındaki iki sayım döneminde ilin aldığı göç birbirine yakın olmakla beraber, 1985-1990 dönemindeki artış oldukça dikkat çekicidir. Nitekim, 1975-1980 döneminde 223 009, 1980-1985 döneminde ise 225 734 kişi İzmir'e göç ederken, 1985-1990 döneminde 33 465'i yurtdışından, 276 378'i ise ülke içinden olmak üzere toplam 309 843 kişi İzmir'e yerleşmiştir. Sözü edilen dönemde, İzmir'in aldığı göçlerdeki bu hızlı artışta, daha sonra da değişeceğimiz gibi, Doğu ve Güneydoğu illerinden gelen göçlerin artış göstermesi önemli bir rol oynamıştır.

Yukarıda belirtilen ve İzmir'in yalnızca aldığı göç miktarını yansıtan verilerin yanında, ilin aldığı net göç miktarı önemlidir. Bu amaçla, ele aldığımız dönemler içerisinde, İzmir'e gelen nüfus miktarından İzmir'den başka illere göç eden nüfusun çıkarılması gerekmektedir. Konuya bu açıdan bakıldığında, İzmir'in özellikle 1985-1990 dönemindeki net göç kazancının, önceki iki döneme göre bir hayli arttığı gözlenmektedir (Çizelge 7-Şekil 4).

Tablo: 6- Sayım aralıklarına göre, İzmir'e ülke içinden, yurt dışından gerçekleşen göçler.
Table: 6- The immigrations to İzmir from abroad and other provinces of Turkey according to permanent residence.

DÖNEMLER	ÜLKE İÇİNDEN	YURT DIŞINDAN	TOPLAM
1975-1980	203 749	19 260	223 009
1980-1985	194 240	31 494	225 734
1985-1990	276 378	33 465	309 843

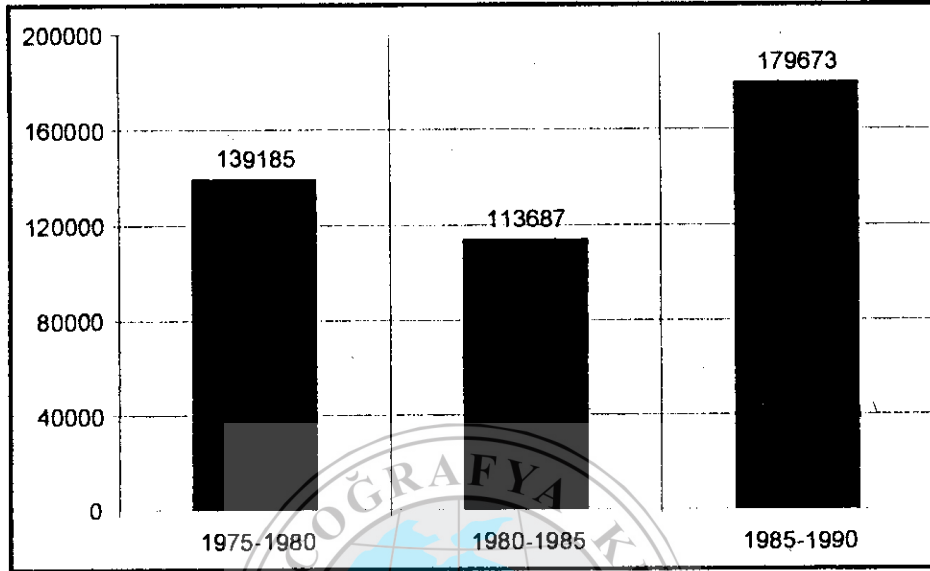
Şekil: 3- Sayım aralıklarına göre, İzmir'e yurt dışı ve ülke içinden göç eden nüfus miktarı.

Figure: 3-- The immigrations to İzmir from abroad and other provinces of Turkey according to permanent residence

Nitekim, 1975-1980 döneminde, İzmir'in net göç olayı incelendiğinde, beş yıllık dönemde 139185 nüfus kazancı olduğu, bunun 1980-1985 döneminde, İzmir'den göç eden nüfusun bir önceki dönemden daha fazla olması nedeniyle 113687'ye düştüğü gözlenir. Ancak, 1985-1990 döneminde, İzmir'in 179673 nü-

Tablo: 7- Sayım aralıklarına göre, İzmir'in net göç kazancı.
Table: 7- The net migration of İzmir according to permanent residence.

SAYIM ARALIKLARI	ALDIĞI GÖÇ	VERDİĞİ GÖÇ	NET GÖÇ KAZANCI
1975-1980	223 009	83 824	139 185
1980-1985	225 734	112 047	113 687
1985-1990	309 843	130 170	179 673

Şekil: 4- Sayım aralıklarına göre, İzmir'in aldığı net göç miktarı (Yabancı ülkelere gelenler dahil)

Figure: 4- The net migration of İzmir according to permanent residence.

fus kazancının olduğu, başka bir anlatımla, yıl temelinde İzmir'e 36000 göçmenin geldiği anlaşılmaktadır.

İzmir'in ülkenin hangi bölge ve illerinden daha fazla göç aldığıının ortaya konması, süreç içinde göçün coğrafi boyutlarının bilinmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla, yabancı ülkelere gelenler gözardı edilerek, İzmir'in ülkenin diğer illerinden kazandığı nüfus miktarının bölge ve illere dağılışı incelenmiştir. Konuya bu açıdan bakıldığında, doğum yeri ölçütüne göre belirlediğimiz sonuçlara benzer bir tablo ortaya çıkmaktadır. Nitekim, 1975-1990 yılları arasında yer alan üç dönemde, İzmir'in net göç kazancının bölgesel dağılımı incelendiğinde, İzmir'e uzak konumdaki bölge ve illerin payının giderek arttığı gözlenmektedir.

Üç döneme ilişkin veriler, özellikle Doğu Anadolu Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi'nden kazanılan nüfusun, İzmir'in net göçünde büyük bir paya sahip olduğunu açıkça göstermektedir. Sözgelimi, 1975-1980 döneminde, İzmir'in ülke içinden kazandığı net göç 119.925 iken, bunun 33.855'i, bir başka anlatımla, % 28.2'si Doğu Anadolu Bölgesi'nden gerçekleşen göçlerden oluşmaktadır. Bu bölgemizi % 21.8'lik bir payla İç Anadolu Bölgesi izlemektedir. Bu durum, ele alınan dönemde İzmir'in göç kazancının % 50 gibi çok önemli bir bölümünün, bu iki bölgemizden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. İzmir'e nispeten uzak konumda yer alan illerin toplandığı iki bölgenin ardından, Aydın, Afyon, Manisa, Uşak, Kütahya, Denizli ve Muğla illerinden oluşan Ege Bölgesi % 20.3'lük bir

oran ile üçüncü sırayı almaktadır (Çizelge 8-Şekil 5).

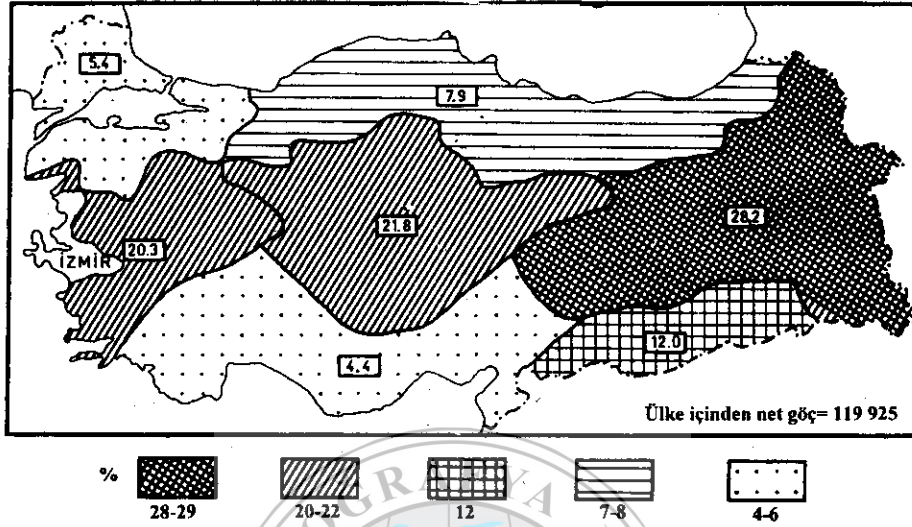
İzmir ilinin net göç miktarında, özellikle 1985-1990 dönemine ilişkin veriler, ilin Doğu Anadolu Bölgesi'nden aldığı göçün hızla arttığını, buna karşılık kendine yakın konumda olan ve etki alanı içinde kalan diğer Ege Bölgesi illerinden aldığı göçün oranlarında göreceli bir azalmanın olduğunu ortaya koymaktadır. 1980-1985 döneminde, İzmir'in net göç miktarının % 28.5'ini meydana getiren Doğu Anadolu Bölgesi'nin oranı % 31.1'e yükselirken, Ege Bölgesi illerinin payı % 21.5'ten % 16.0'ya gerilemiştir (Çizelge 8).

İzmir'in net göç kazancında, Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinin önemli bir rol oynadığını ortaya koyan bu verilerin ardından, göçlerin iller bazında incelenmesi bölgesel dağılımı yansıtmaktadır. İzmir'in 1975-1980 döneminde ülke içinden kazandığı nüfusun illere dağılımında Ankara % 10 ile ilk sırayı alırken, bunu % 7.9 ile İzmir'e en yakın konumda yer alan Manisa izlemektedir (Çizelge 9-Şekil 8). Bu iki ilin ardından Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Kars (% 6.6) ve Erzurum (% 6.2) ile Güneydoğu Anadolu'da yer alan Mardin (% 4.6) gelmektedir. 1980-1985 döneminde Erzurum'un İzmir'in net göçü içindeki payı % 8.3'ü bulmuş ve Manisa'yı geride bırakarak ikinci sıraya yükselmiştir. 1985-1990 döneminde İzmir'in net göç kazanımında ilk on ilin sahip olduğu değerler, önceki iki döneme göre düşüktür. Bu tablo, sözkonusu illerden İzmir'e yönelik göçlerin azaldığı izlenimini vermektedir de, durum bunun tam tersidir. İzmir'in diğer illerden de aldığı net göçün artması, ilk on ilin paylarında -mutlak olarak artmasına rağmen- göreceli bir azalma yaratmıştır. Nitekim İzmir'in bu illerden ka-

Tablo: 8- Sayım aralıklarına göre, İzmir'in ülke içinden kazandığı net göç miktarının bölgesel dağılımı.

Table: 8- The regional distribution of the net migration from other provinces to İzmir according to permanent residence.

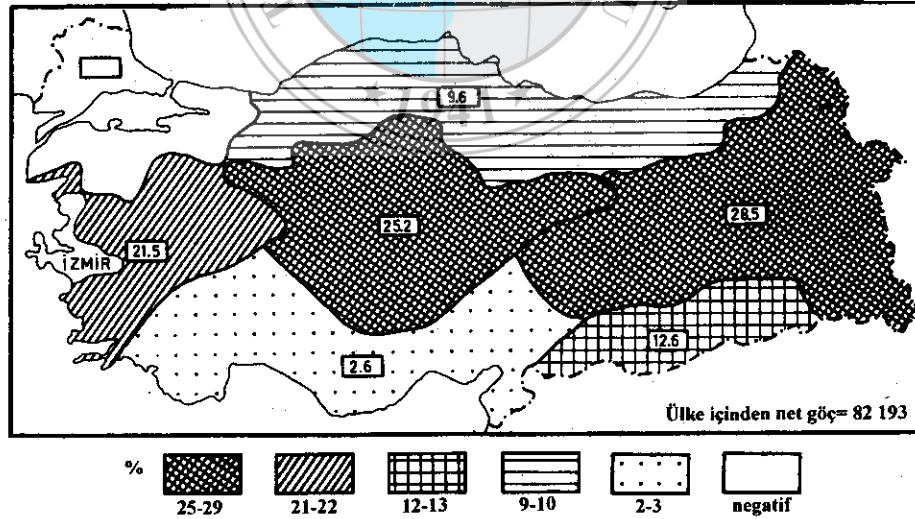
BÖLGELER	İZMİR'İN ALDIĞI GÖÇ			%		
	1975 1980	1980 1985	1985 1990	1975 1980	1980 1985	1985 1990
Doğu Anadolu	33.855	23.670	45.455	28.2	28.5	31.1
İç Anadolu	26.035	20.981	32.562	21.8	25.2	22.3
Ege Bölgesi	24.416	17.888	23.331	20.3	21.5	16.0
Güneydoğu	14.408	10.439	17.436	12.0	12.6	11.9
Karadeniz	9.453	8.030	17.295	7.9	9.6	11.8
Marmara	6.512	.995	4.502	5.4	-	3.1
Akdeniz	5.246	2 180	5.627	4.4	2.6	3.8
TOPLAM	119.925	82.193	146.208	100	100	100

Şekil- 5- İzmir'in ülke içinden aldığı net göçün bölgesel dağılımı (1975-1980)

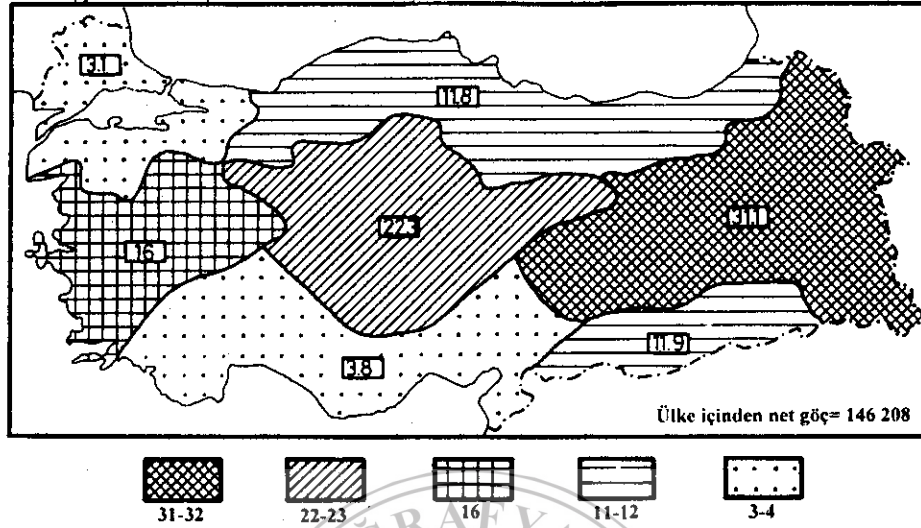
Figure: 5- The regional distribution of the net migrations from other provinces to İzmir between 1975 and 1980.

zandığı net göç miktarının incelenmesi bunu açıkça göstermektedir (Çizelge 10).

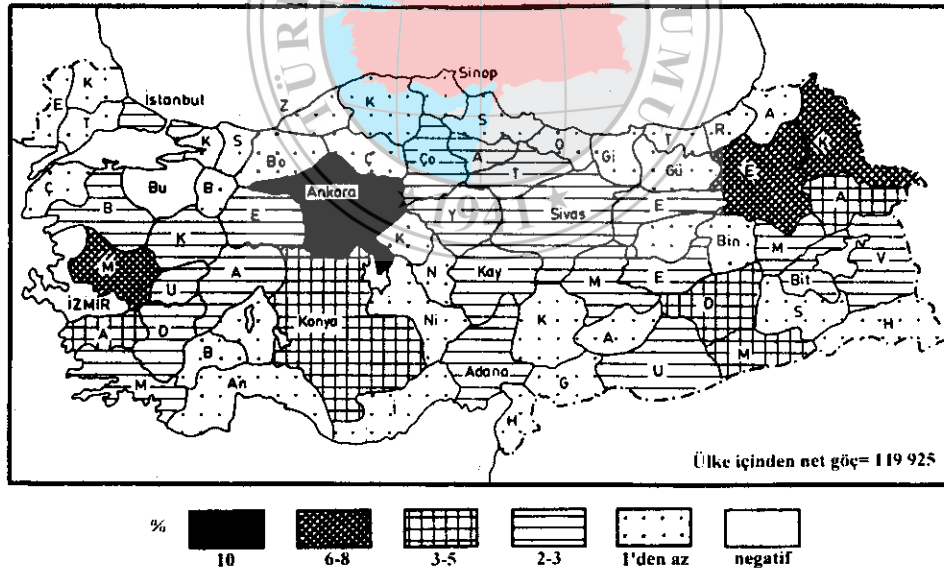

Şekil: 6- İzmir'in ülke içinden aldığı net göçün bölgesel dağılımı (1980-1985)

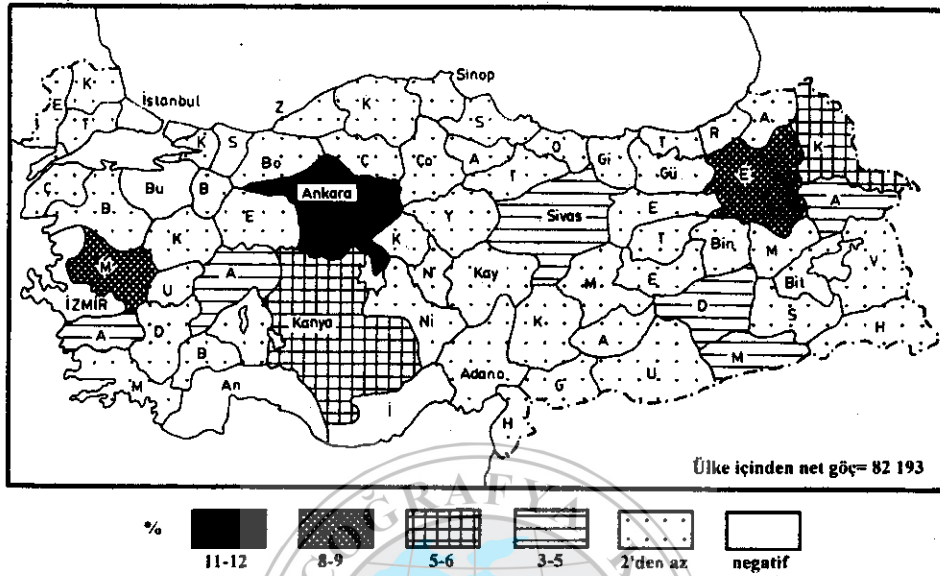
Figure: 6- The regional distribution of the net migrations from other provinces to İzmir between 1980 and 1985.

Şekil: 7- İzmir'in ülke içinden aldığı net göçün bölgesel dağılımı (1985-1990)
 Figure: 7- The regional distribution of the net migrations from other provinces to İzmir between 1985 and 1990.

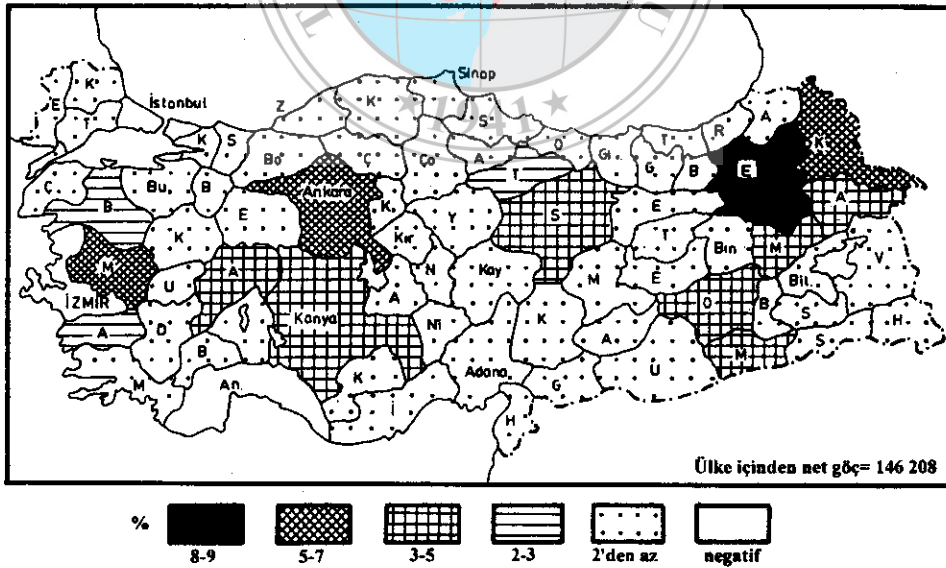

Şekil: 8- İzmir'in ülke içinden aldığı net göçün illere dağılımı (1975-1980)
 Figure: 8- The provincial distribution of the net migrations from other provinces to İzmir between 1975 and 1980.

Şekil: 9- İzmir'in ülke içinden aldığı net göçün illere dağılımı (1980-1985)

Figure: 9- The provincial distribution of the net migrations from other provinces to İzmir between 1980 and 1985.

Şekil: 10- İzmir'in ülke içinden aldığı net göçün illere dağılımı (1985-1990)

Figure: 10- The provincial distribution of the net migrations from other provinces to İzmir between 1985 and 1990.

Tablo: 9- Sayım aralıklarına göre, İzmir'in net göç miktarında ilk 10 ilin payı.
Table: 9- The rates of the most important provinces in net migration of İzmir.

İLLER	1975-1980 %	1980-1985 %	1985-1990 %
ANKARA	10.0	11.4	6.0
MANİSA	7.9	8.0	5.6
KARS	6.6	5.6	6.5
ERZURUM	6.2	8.3	8.2
MARDİN	4.6	4.6	4.3
KONYA	4.5	5.3	4.4
AYDIN	4.2	3.8	2.8
DİYARBAKIR	3.3	4.3	4.2
AĞRI	3.3	3.3	3.4
AFYON	2.7	4.3	3.9

Tablo: 10- Sayım aralıklarına göre, İzmir'in aldığı net göç miktarında ilk 10 il.
Table: 10- The most important provinces by the numbers of the net migration of İzmir.

İLLER	1975-1980	1980-1985	1985-1990
ANKARA	11959	9374	8841
MANİSA	9482	6545	8187
KARS	7865	4584	9518
ERZURUM	7439	6801	11979
MARDİN	5521	3787	6283
KONYA	8439	4363	6498
AYDIN	5072	3163	4142
DİYARBAKIR	3984	3521	6074
AĞRI	3979	2679	4954
AFYON	3277	3519	5698

1985-1990 döneminde Doğu Anadolu illerinden kazanılan nüfus miktarında bir patlama olmuştur. Bu dönemde başta Erzurum ve Kars gibi İzmir'e en uzak mesafedeki illerden gelenler önemli artışlar kaydederek ilk sıraları almışlardır.

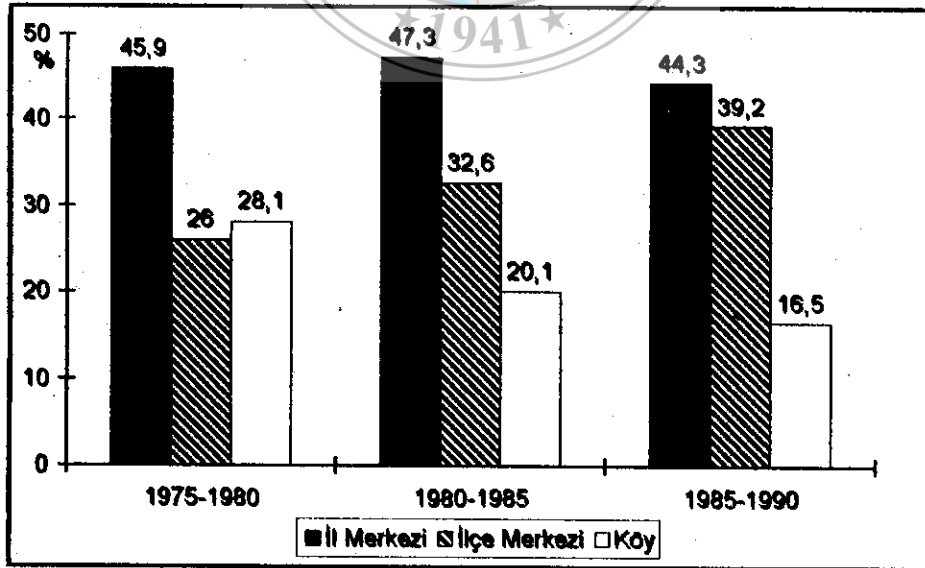
Ele alınan sayım aralıklarına göre, İzmir'e gelen nüfusun geldikleri yerleşmelerin durumları incelendiğinde, gelenlerin önemli bir kısmının il merkezlerinden geldiği anlaşılmaktadır (Çizelge 11-Şekil 11). Nitekim, yabancı ülkelerden gelenleri gözardı ettiğimizde, 1975-1980 döneminde ile yerleşen nüfusun (119.925) % 45.9'unu il merkezlerinden göç edenler oluştururken, % 28.1'i bucağ ve köylerden, % 26'sını ise ilçe merkezlerinden gelenler meydana getirmektedir. Bununla birlikte, 1980-1985 ve 1985-1990 döneminde ilçe merkezle-

rinden yönelik göçlerde bir artış kaydedilirken, bucak ve köylerden kaynaklanan göçlerde bir gerilemenin olduğu dikkati çekmektedir. Bu veriler, İzmir'e yönelik göçlerin daha çok il ve ilçe merkezlerinden kaynaklandığını göstermekle beraber, aralarında İzmir'e yönelik göçlerde önemli paya sahip illerin de bulunduğu bazı illerde, kırsal alandan kaynaklanan göçlerin son derece önem kazandığı görülmektedir. Sözelimi, 1975-1980 döneminde, İzmir'e gelenlerin ancak % 28.1'i kırsal kökenli iken, Muş ilinden gelenlerde bu oran % 60, Bingöl için % 55.4, Kars ve Tunceli için % 46.6, Afyon için % 46.1, Erzurum için % 43.3, Mardin ve Ağrı için % 42.5'tir (Şekil 12-13). Bu durum, İzmir'in özellikle net göç kazanımında önemli bir konumda yer alan illerden gelenlerin azımsanmayacak bir bölümünün kırsal kökenli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tablo, göç eden nüfusun kente özgü davranış biçimlerini ve değer yargılarını benimsemesinin uzun bir süreç içinde gerçekleşebileceğini göstermesi açısından da oldukça önemlidir.

Tablo: 11- Sayım aralıklarına göre, İzmir'e yerleşen nüfusun, geldikleri yerleşmelerin nitelikleri.

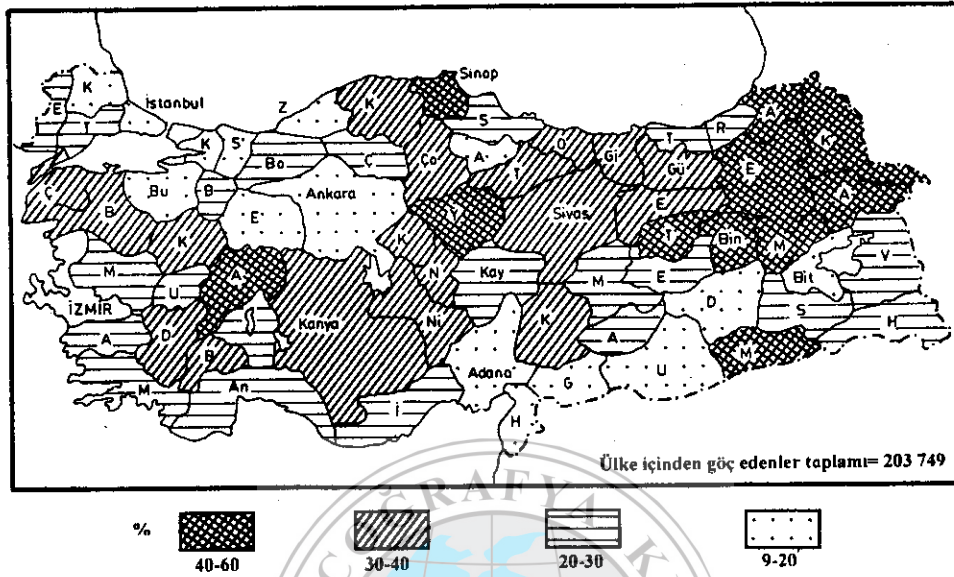
Table: 11- The status of settlements of the population migrated to İzmir.

	1975-1980	1980-1985	1985-1990
İL MERKEZİ	45.9	47.3	44.3
İLÇE MERKEZİ	26.0	32.6	39.2
BUCAK VE KÖYLER	28.1	20.1	16.5

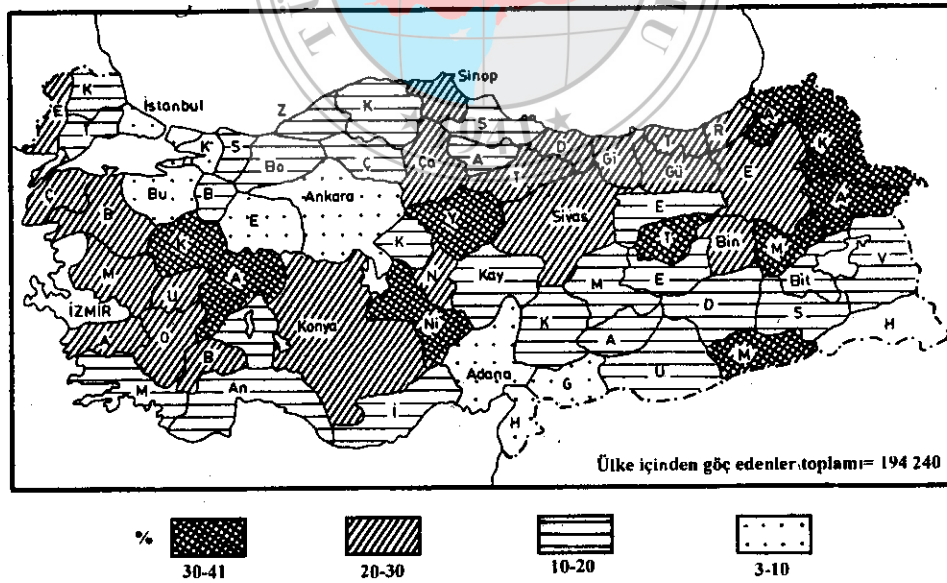

Şekil: 11- Sayım aralıklarına göre, İzmir'e yerleşen nüfusun, geldikleri yerleşmelerin nitelikleri.

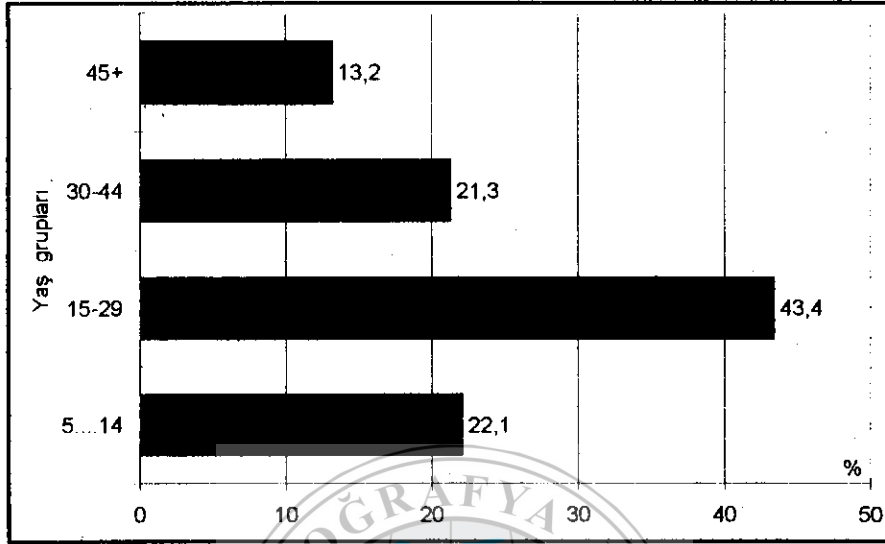
Figure: 11- The status of settlements of the population migrated to İzmir.

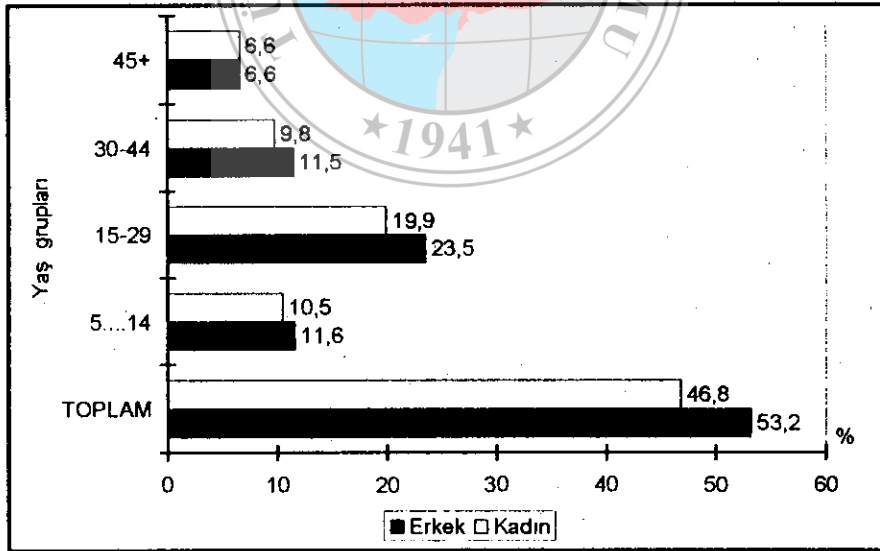
Şekil:12- İzmir'e göç veren illerde kırsal alandan gelenlerin oranı.(1975-1980)
 Figure: 12- The rate of the population coming from rural areas to İzmir between 1975 and 1980.

Şekil:13- İzmir'e göç veren illerde kırsal alandan gelenlerin oranı.(1980-1985)
 Figure: 13- The rate of the population coming from rural areas to İzmir between 1980 and 1985.

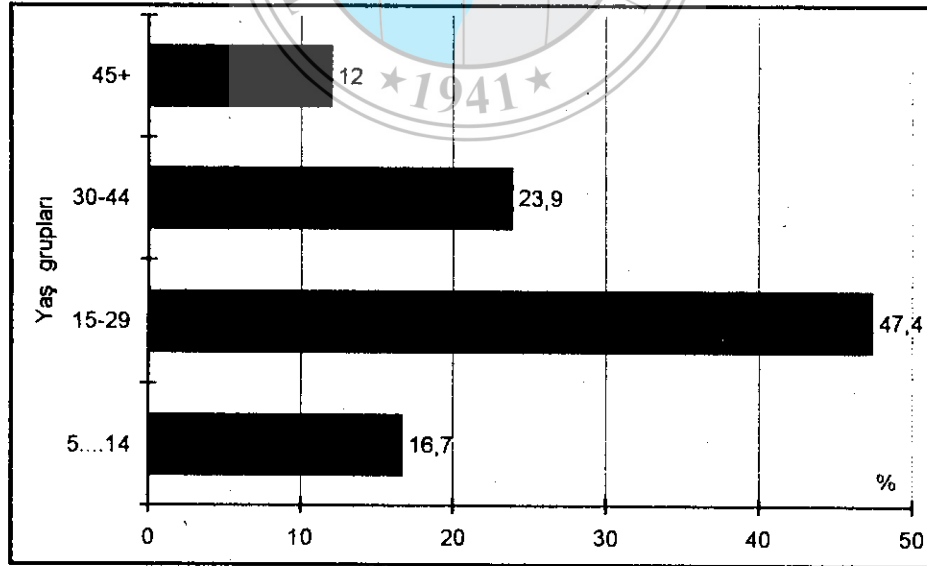

Şekil: 14- 1985-1990 döneminde İzmir'e göç eden nüfusun bazı yaş gruplarına dağılımı.
 Figure: 14- Distribution to age groups of the population migrated to İzmir between 1985 and 1990.

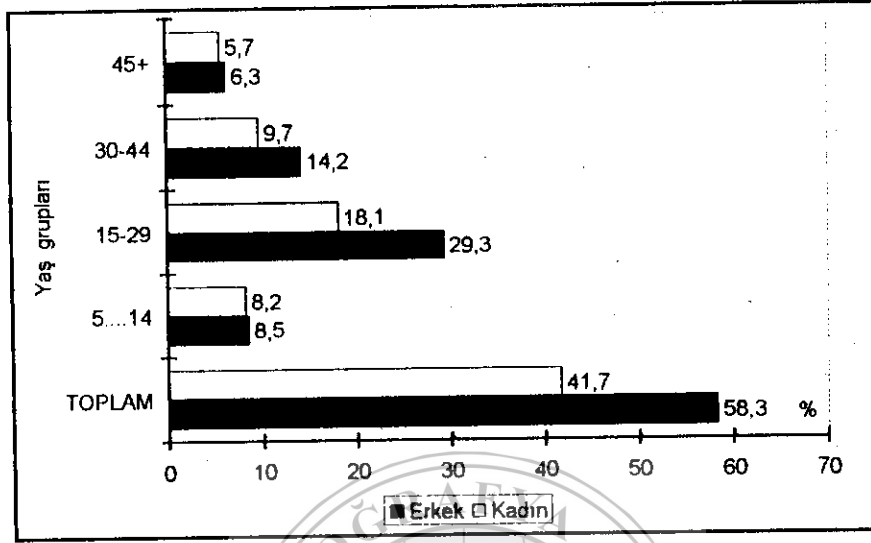
Şekil: 15- 1985-1990 döneminde İzmir'e göç eden nüfusun yaş ve cinsiyete göre dağılımı.
 Figure: 15- Distribution by age group and sex of the population migrated to İzmir between 1985 and 1990.

1985-1990 döneminde İzmir'e göç eden nüfusun niteliklerine bakıldığında daha çok genç nüfusun İzmir'e geldiği söylenebilir. Nitekim, sözkonusu dönemde İzmir'e göç eden 309.843 kişinin % 43.4'ü 15-29 yaş grubunda iken, % 22.1'ini 5-14 yaş grubu oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle, İzmir'e yerleşen nüfusun % 65.5 gibi oldukça önemli bir bölümünü 5-29 yaş arasında yer alan nüfus meydana getirmektedir. (Şekil 14). Dikkati çeken bir diğer olgu ise cinsiyet açısından erkek lehine göçte bir seçiciliğin olmasıdır. İzmir'e gelen nüfus içinde erkeklerin % 53.2 ile ilk sırayı alması, böyle bir seçiciliğin önemli bir göstergesi olarak kabul edilebilir (Şekil 15). İzmir'den başka illere yönelik göçlerde ise, hem yaş sınırı, hem de erkek göçmenlerin kadın nüfusa göre göçleri yükselmektedir. Sözelimi, yine aynı dönemde İzmir'den göç eden 130.170 kişiden % 58.3 'ünü erkek nüfus oluştururken, erkek ve kadın nüfus arasındaki fark özellikle 15-29 yaş grubunda belirgindir. İzmir'den göç eden nüfus içinde, sözkonusu yaş grubundaki erkek nüfus oranı % 29.3 iken bu oran kadın nüfus için % 18.1'dir (Şekil 16-17). İzmir'de gözlenen bu olguyu, İzmir'e gelen ancak kentte bir tutamak noktası bulamayanların ya geri dönüşü ya da şanslarını başka bir yerde aramaları olarak değerlendirmek mümkündür. Olaya, net göçlerin yaş dağılımı açısından bakıldığında da, sözkonusu göçlerin % 40.7'sinin 15-29 yaşlar arasındaki nüfustan, % 25.8'inin ise 5-14 yaş grubundan meydana gelmesi de İzmir'e yönelik göçlerde genç nüfusun oldukça yüksek olduğunu göstermektedir (Şekil.18). 15-29 yaş grubunda kadın nüfusun net göç içindeki payı % 21.4 iken, bu oran erkek nüfus için % 19.3'tür.

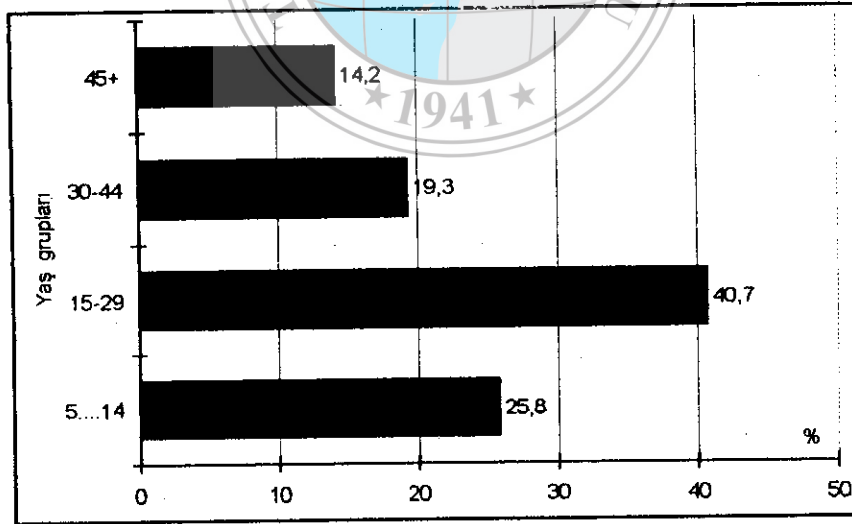
Şekil: 16- 1985-1990 döneminde İzmir'den göç eden nüfusun bazı yaş gruplarına dağılımı.

Figure: 16- Distribution to age groups of the population migrated from İzmir to other provinces between 1985 and 1990.

Şekil: 17- 1985-1990 döneminde İzmir'den göç eden nüfusun bazı yaş gruplarına dağılımı.

Figure: 17- Distribution by age group and sex of the population migrated from İzmir to other provinces between 1985 and 1990.

Şekil: 18- 1985-1990 döneminde İzmir'in net göç kazancının bazı yaş gruplarına dağılımı.

Figure: 18- Distribution to age groups of the net migration of İzmir between 1985 and 1990.

Bu bilgilerden hareketle, İzmir'e net göç olayına baktığımızda, İzmir'in 5 yıllık bir dönemde 180.000 nüfus kazancı olduğu görülmektedir. Göçler sonucu oluşan cinsiyete göre, kadın nüfusun fazla olmasının yanı sıra, genç nüfus göçünün fazla olduğu açıktır (Şekil 18). Bu noktada, İzmir için önerilebilecek politikalarından ilki oluşmaktadır. Göç ile İzmir'e gelen ailelerin çocukları için eğitim basamaklarından geçmeleri, istenen, arzu edilen bir değer olmasına karşın, ailelerin çocuğa bakış açıları psikolojik olmaktan çok ekonomiktir. Başka bir anlatımla, çocukların kısa zamanda eğitim kurumlarından ayrılarak, aileye ekonomik bir katkı sağlamalarını istemektedirler. Ne var ki, çocukların hüner düzeyi böylesi bir katkı için kentsel bir işte becerilebilecek düzeyde değildir. Bu durumda yerel yönetimler bu çocukları kentsel bir işte becerili olabilecek şekilde örgütlü bir girişimde bulunmazsa, bunların çoğunun türedi işlere ve giderek bu işleri denetleyen grupların yarattığı yasadışı işlere kaymaları kaçınılmazdır. Emekli kenti olarak söylemlere geçen İzmir'de göç eden nüfusu dışarıda bıraktığımızda, nüfusun doğal artışı yılda % 1.6 düzeyindedir. Bu artışın göçle gelen nüfus tarafından ya da bunların doğurganlık davranışlarının değişmemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç

İstanbul ve Ankara'nın ardından, ülkemizin 3. büyük ilini meydana getiren İzmir'in nüfusu, doğal artışın yanı sıra, özellikle diğer illerden kaynaklanan göçlerle hızla artmakta ve bu durum, İzmir kentinin gerek fiziki yapısında gerekse sosyal dokusunda çözümü güç birçok sorunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İzmir ilindeki göç hareketleri incelendiğinde, göç edenlerin coğrafi kökeni ve miktarında dikkate değer değişimlerin olduğu göze çarpmaktadır. 1970-1990 döneminin genel bir değerlendirmesi yapıldığında ilk değişimin, göçlerin kaynağı ile ilgili olduğu söylenebilir. Yakın bir geçmişe kadar, Ege Bölgesi illerinden gelenler İzmir'in net göç kazanımında ilk sırayı almasına rağmen, bu tablo zaman içinde hızla değişmiştir. İzmir'in net göçünde başta Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu illerinden kaynaklanan göçlerin hızla artış göstermesi nedeniyle, uzak mesafeli göçlerin önemi daha da artmıştır. Aynı dönemde, İzmir'e yönelik göç olgusunda saptanan bir diğer olgu da ilin net göç miktarındaki artıştır. 1975-1980 döneminde İzmir'in göçlerle kazandığı net nüfus miktarı 139.185 iken, bu rakam 1985-1990 döneminde 180.000'e ulaşmıştır.

İlin göç olgusuna ilişkin bir başka özelliği ise, İzmir'e göç eden nüfusun geldikleri yerleşmelerin niteliğidir. Veriler 1975'ten bu yana kırsal alandan kaynaklanan göçlerde bir azalmayı, ilçe merkezlerinden gelenlerde ise bir artış göstermektedir. Sözgelimi, 1975-1980 döneminde İzmir'e göç edenlerin % 28.1'ini kırsal alanlardan gelenler oluştururken, bu oran 1980-1985 döneminde % 20'ye, 1985-1990 döneminde ise % 16.5'e gerilemiştir. Kırsal alanlardan gelenlerdeki bu gerilemeye karşılık, ilçe merkezlerinden gelenlerin payı aynı dönemde % 26'dan % 39.3'e yükselmiştir. İzmir iline yönelik göçlerin önemli bir kısmı-

nın İzmir kentinde toplanması, diğer büyük kentlerimizde gördüğümüz pek çok sorunun İzmir'de de gündeme gelmesine neden olmaktadır. Plansız bir gelişmenin ürünü olan gecekondulaşmanın, siyasal yatırımların bir ürünü olarak hâlen devam etmesi, dere yatakları ve koruma havzalarının adeta yaşmalanması ve daha birçok fiziki problemin yanı sıra, gelen nüfusun istihdam, eğitim, sağlık gibi temel sosyo-ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması giderek zorlaşmaktadır. Kuşkusuz büyük kentlerin karşı karşıya kaldığı bu tür sorunların çözümü, özellikle yoğun bir şekilde göç veren alanlarda yürütülecek sosyal ve ekonomik gelişme planlarının uygulanmasından geçmektedir. Ancak, büyük kentlerimizin bugün içinde bulunduğu durum dikkate alındığında, bu konudaki çabaların yetersiz olduğu ve bir anlamda geç kalındığı söylenebilir. Bu açıdan, hızlı kentleşmenin beraberinde getirdiği sorunların çözümünde –kırsal alanı tamamen ihmal etmeden– önceliğin kentlerin daha yaşanılır bir hale getirilmesini sağlayacak politikaların uygulanmasına verilmesi, yerel yönetimlerin bu konuda daha etkin bir rol oynamasını olanaklı kılacak yasal düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- CERİT, S. (1986): "Türkiye'de İllerarası Göçler (1950-1980)". Hacettepe Üniv. Nüfus Etütleri Enstitüsü Nüfus Bilim Dergisi Cilt:8, s.81-103, Ankara
- PEKER, M. (1992): "Cumhuriyet Dönemi'nde İzmir nüfusu". Üç İzmir Yapı Kredi Yayınları s. 283-296, İstanbul.
- PEKER, M./ÖNEN, E./BALKIZ, B. (1997): Göç, Kentleşme Sorunları ve Yerel Siyaset. Yeni Eğilimler Yeni Yaklaşımlar. Saray Kitabevleri, İzmir.
- TANDOĞAN, A. (1989): Türkiye'de 1975-1980 Döneminde İç Göçler. Karadeniz Teknik Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Yayın No: 5, Trabzon.
- TANDOĞAN, A. (1989): "Türkiye nüfus hareketlerinde İstanbul'un yeri". Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu Coğrafya Araştırmaları Cilt: 1, Sayı: 1, s.135-142., Ankara.
- TÜMERTEKİN, E. (1968): Türkiye'de İç Göçler. İstanbul Üniv. Coğrafya Enstitüsü Yayın No:54, İstanbul
- DİE, Genel Nüfus Sayımı 1980, Daimi İkametgaha Göre İç Göçler, Ankara
- DİE, Genel Nüfus Sayımı 1985, Daimi İkametgaha Göre İç Göçler, Ankara
- DİE, Genel Nüfus Sayımı 1990, Daimi İkametgaha Göre İç Göçün Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri., Ankara.
- DİE, Genel Nüfus Sayımı 1980, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (İzmir), 1983, Ankara.
- DİE, Genel Nüfus Sayımı 1985 ve 1990, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (İzmir), Ankara.

